

XLIII WALNE ZGROMADZENIE POLSKIEGO TOWARZYSTWA
LUDOZNAWCZEGO W LIMANOWEJ

W dniach od 27 do 29 września 1968 r. odbyło się w Limanowej XLIII Walne Zgromadzenie Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, którego otwarcia dokonał prezes, prof. dr Kazimiera Zawistowicz-Adamska. Na przewodniczącego XLIII WZ wybrano mgr Zofię Neymanową, która przedstawiła proponowany porządek obrad, przyjęty przez zebranych, po krótkiej dyskusji nad punktem 10: 1. Przemówienie powitalne. 2. Odczytanie i przyjęcie protokołu z poprzedniego WZ w Łodzi w dniach 21–22 X 1967 r. 3. Wybór Komisji Wnioskowej. 4. Sprawozdanie Zarządu Głównego PTL za okres od października 1967 r. do 31 sierpnia 1968 r. 5. Sprawozdanie Oddziałów. 6. Sprawozdanie i wnioski Głównej Komisji Rewizyjnej. 7. Dyskusja. 8. Zastwierdzenie bilansów, sprawozdań i wniosków GKR. 9. Uchwalenie planu pracy na rok 1969. 10. Uchwalenie zmian statutu PTL. 11. Uchwalenie wniosków przedłożonych przez komisję wnioskową. 12. Spotkanie z przedstawicielami władz terenowych i występy zespołów regionalnych.

Po przyjęciu porządku obrad na salę wkroczyła delegacja Związku Młodzieży Wiejskiej w regionalnych strojach życząc zebrany owocnych obrad i wręczyła członkom Prezydium Zjazdu wiązanki kwiatów.

Z kolei prof. dr Maria Znamierowska-Prüfferowa wygłosiła krótkie wspomnienia pośmiertne a zebrani uczcili chwilą milczenia zmarłych: dr Franciszka Klonowskiego z Olszyna i dr Jerzego Hutka z Katowic.

Przemówienie powitalne wygłosił Przewodniczący Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Limanowej, ob. Jan Kubowicz, który podziękował za wybór Limanowej jako miejsca WZ oraz życzył owocnych obrad. Dalsze przemówienia odłożono do pkt. 12 na wieczorne spotkanie.

Ad 2. Po odczytaniu protokołu z XLII WZ prof. Zawistowicz-Adamska przypomniała swój wniosek o powołanie Komisji Międzyresortowej, celem opracowania zapotrzebowania na kwalifikowanych etnografów.

Ad 3. Do Komisji Wnioskowej wybrano: doc. dr Marię Frankowską, doc. dr Waleriana Sobisiaka oraz mgr Józefa Lecha. Przed wyborem Komisji Wnioskowej, na wniosek mgr Kazimierza Różanowskiego z Opola, jednomyślnie postanowiono wysłać rezolucję domagającą się dalszego ścigania i karania zbrodniarzy wojennych do Z. Gł. ZBOWiD i Gł. Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich. Tekst rezolucji opracowali wraz z wnioskodawcą dyr. Ignacy Kuźniewski i literat Waldemar Babinicz.

Ad 4. Sprawozdanie Zarządu Gł. PTL, obejmujące również sprawozdania Oddziałów PTL, wygłosiła mgr Maria Suboczowa, członek Zarządu Głównego.

Ad 5. Na wniosek mgr P. Kaleciaka i doc. A. Kutrzeby-Pojnarowej odstąpiono od czytania sprawozdań Oddziałów, gdyż na nich oparł swoje sprawozdanie Za-

rząd Główny, proponując przedstawicielom Oddziałów poruszenie istotnych problemów w dyskusji. W uzupełnieniu sprawozdania Zarządu krótkie sprawozdanie z działalności Naczelnej Redakcji Dziel Wszystkich O. Kolberga wygłosił prof. dr Józef Burszta.

Ad 6. Sprawozdanie i wnioski Głównej Komisji Rewizyjnej, zakończone propozycją o udzielenie absolutorium Zarządowi za okres sprawozdawczy, przedstawił przewodniczący Komisji, I. Kuźniewski.

Ad 7. Po krótkiej przerwie, zarządzanej po punkcie 6. otwarto dyskusję. Mgr Janusz Opołowicz z Lublina odczytał list Zarządu Głównego Stowarzyszenia Twórców Ludowych do XLIII WZ PTL z życzeniami owocnych obrad i podziękowaniem za wieloletni nieoceniony wkład pracy w dzieło opieki i popularyzowania twórczości ludowej wraz z propozycją o współpracę w dziedzinie kultywowania i popularyzowania twórczości ludowej.

Mgr Jan Piotr Dekowski stwierdził, że w związku z intensywną przebudową i rozbudową wsi, giną bezcenne zabytki kultury ludowej. W tym świetle palącym problemem staje się powołanie wojewódzkich konserwatorów etnograficznych. Stawia więc wniosek o podjęcie przez Zarząd Główny odpowiednich starań u władz państwowych.

Prof. Prüfferowa popiera wniosek przedmówcy, przypomina własny wniosek o tworzeniu małych skansenów terenowych, zachęca do tworzenia ich i informuje zebranych o interwencji w Radzie Muzealnej w sprawie konserwacji ginących wiatraków. Wyraża również nadzieję i życzenie, by starania o utworzenie muzeum powiatowego w Limanowej uwieńczone zostały sukcesem.

Dr Olga Gajkowska zabiera głos w sprawie poruszonych w sprawozdaniu Zarządu i GKR nierozliczonych kont osobowych oraz składa oświadczenia w tej sprawie. Na wniosek dra Rogali oraz po dodatkowych wyjaśnieniach doc. Kutrzeby-Pojnarowej jednomyślnie sprawę zdjęto z forum Walnego Zgromadzenia w celu załatwienia w myśl istniejących zaleceń.

Artysta malarz, Maria Wąsowicz-Sopoćko, wypowiada się za zachowaniem tradycji regionalnych w nowym budownictwie, przedstawia stan bezmyślnego niszczenia zabytków kultury ludowej i apeluje o wzmoczenie kierowniczej roli etnografów w ratowaniu zabytków i kontroli przy wprowadzaniu stylizacji i obcych wzorów, by nie zagubić istotnych cech regionalnych.

Ponieważ nie zgłaszano więcej uwag do sprawozdań Zarządu i GKR, a dyskusja toczyła się w kierunku ogólno-etnograficznym, postanowiono tę część dyskusji przenieść na dzień następny.

Ad 8. Walne Zgromadzenie stwierdziwszy, iż zostało zwołane zgodnie z przepisami statutu PTL i spełnione zostały wszystkie warunki potrzebne do prawomocności uchwał postanowiło: a) przyjąć sprawozdanie Zarządu Głównego jako wystarczające; b) przyjąć do wiadomości i zatwierdzić bilans i sprawozdanie finansowe oraz sprawozdanie i wnioski Głównej Komisji Rewizyjnej, a idąc za wnioskiem GKR: d) udzielić Zarządowi skwitowania za okres sprawozdawczy. Poszczególne części tej uchwały przegłosowano oddzielnie w głosowaniu jawnym i przyjęte zostały jednomyślnie.

Ad 9. Ponieważ konkretny plan pracy na rok 1969 przedstawić można dopiero po uzyskaniu limitów z PAN, Walne Zgromadzenie zaleciło Zarządowi opracowanie planu i budżetu w ramach możliwości limitowanych przez PAN i podjęcie starań o subwencje docelowe.

Ad 10. Projektowane zmiany Statutu PTL, rozesłane przez Zarząd do Oddziałów, referował mgr St. Błaszczyk. Odczytując proponowany projekt zmian i poprawek

stwierdził kilka zasadniczych sprzeczności i wyraził opinię środowiska poznańskiego, że nowy projekt jest niedojrzały, wymaga dalszego dopracowania i że statut, jako konstytucja Towarzystwa i podstawa prawna jego działalności, nie powinien być zmieniany z roku na rok. Stanowisko Oddziału Poznańskiego poparli: mgr P. Kaleciak, dr O. Gajkowska, dr Wł. Gębik oraz dr L. Malicki, który proponował, by Zarząd powołał komisję statutową.

Ostatecznie WZ podjęło jednomyślnie następującą uchwałę: „XLIII WZ w Limanowej, rozpatrzywszy zaproponowane zmiany i poprawki w statucie PTL stwierdza, że zawierają one niejasności, a nawet pewne sprzeczności, wobec czego zobowiązuje się Zarząd Główny do przepracowania tego problemu przez odpowiednią komisję statutową i do przygotowania jasnego i pełnego projektu statutu na następne Walne Zgromadzenie”.

Ad 11. W imieniu Komisji Wnioskowej mgr J. Lech przedstawił następujące wnioski: 1) WZ PTL popiera w całej rozciągłości starania rządu PRL o uchwalenie konwencji o nieprzedawnianiu zbrodni wojennych, zbrodni przeciw ludzkości. 2) WZ PTL przyznaje członkostwo honorowe ob. Walentemu Gawronowi i ob. Antoniemu Górszczykowi w uznaniu ich zasług na polu ludoznawstwa polskiego. 3) WZ PTL upoważnia Zarząd Główny do wszczęcia starań u władz o ustanowienie urzędu konserwatora wojewódzkiego w zakresie etnografii. 4) WZ upoważnia Zarząd Gł. PTL do podjęcia starań, by następne WZ w 1969 r. odbyło się w Toruniu. Wszystkie wnioski przegłosowano i przyjęto.

Ad 12. Po przerwie odbyło się spotkanie z przedstawicielami władz terenowych, w czasie którego w serdecznej atmosferze przewodniczący PPRN ob. Jan Jakubowicz, przewodniczący Pow. Kom. Plan., ob. Wł. Faber oraz kier. Wydz. Kult., ob. Stanisław Kita, zapoznali zebranych z osiągnięciami i perspektywicznym rozwojem Ziemi Limanowskiej. Ukoronowaniem spotkania był występ zespołu regionalnego z Zalesia.

Dnia 28 września odbyła się sesja naukowa, w czasie której przewodniczyła Z. Neyman i wygłoszono następujące referaty: 1) Roman Reinfuss, „Sztuka ludowa w Limanowskim”; 2) Władysław Kwaśniewicz, „Społeczno-kulturowe funkcje ruchu wczasowo-turystycznego na wsi limanowskiej”; 3) Piotr Kaleciak, „Gospodarka rolna we wsiach powiatu limanowskiego w rozwoju historycznym”; 4) Tadeusz Prus-Wisniowski, „Współpraca szkolnych kół krajoznawczo-turystycznych z PTL”; 5) Piotr Orzechowski, „Stan badań nad kulturą ludową ziemi limanowskiej”; 6) Zbigniew Biały, „Studencki obóz etnograficzny UJ w Limanowskim (we wrześniu 1968 r.)”; 7) Maria Bujakowa, „Prace naukowe prowadzone przez muzeum w Rabce”.

W dyskusji, będącej dopełnieniem zarówno WZ jak i sesji naukowej głos zabrali: dr Gębik wystąpił z wnioskiem i prośbą do Z. Gł., by wydać zeszyt stroju szczyrzyckiego, opracowany przez mgr Zd. Szewczyka i jeden zeszyt *Literatury Ludowej* poświęcić Ziemi Szczyrzyckiej oraz poprzeć starania Związku Szczyrzycan o oddanie przez PGR zabytkowego spichlerza w Szczyrzycu na poszerzenie pomieszczeń Muzeum Ziemi Szczyrzyckiej. Mgr A. Oleszczuk zachęcał do ratowania resztek kultury ludowej, szczególnie folkloru i żywej sztuki. Mgr P. Dekowski wystąpił przeciw fałszowaniu kultury regionalnej i zwrócił uwagę na brak wydawnictw popularnych w PTL oraz słabą reklamę wydawnictw. Prof. Klimaszewska omówiła warunki opracowania monografii wsi do skansenu *in situ*, badania folkloru nadwiślańskiego i sprawę powielenia dobrych kwestionariuszy. Pani Wąsowicz-Sopoćko i dyr. Oryńżyna mówili o ludowych zespołach artystycznych pod patronatem Cepelii. Prof. Prüfferowa i dr Rogala poruszyli sprawę współpracy z środkami ma-

sowego przekazu. Dr Gajkowa stwierdziła brak wystawy wydawnictw PTL na obecnym WZ. Mgr W. Jostowa wysunęła postulat, by WZ częściej odbywać w miastach powiatowych dla lepszego zbliżenia do terenu.

Na zakończenie prof. Prüfflerowa podziękowała wszystkim za pomoc w zorganizowaniu WZ i przygotowaniu sesji naukowej.

Dnia 29 września odbyła się wycieczka autokarami z Limanowej do Kamienicy i Szczawy, a następnie do Poręby Wielkiej i Mszany Dolnej.

Konrad Wypych

SPRAWOZDANIE ODDZIAŁU ŁÓDZKIEGO PTL Z WYKONANIA ZADAŃ ZLECONYCH PRZEZ PAN, DOTYCZĄCYCH OCHRONY ZABYTKÓW KULTURY LUDOWEJ W 1968 R.

Plan działalności Oddziału Łódzkiego PTL dotyczący podjęcia akcji zmierzającej do ochrony zabytków kultury ludowej w terenie objął: I. Badania penetracyjne w celu wybrania godnych zabezpieczenia obiektów. II. Badania stacjonarne wsi, w której obiekt się znajduje. Rozmowy z władzami wojewódzkimi i terenowymi oraz zainteresowanie tą sprawą innych instytucji. III. Opracowanie materiałów do druku. Prace konserwatorskie przy obiekcie. Urządzenie wnętrza i udostępnienie go zwiedzającym.

Zrealizowano pierwszy etap prac przeprowadzając rozpoznanie terenu pod względem stanu ilościowego i technicznego obiektów budownictwa drewnianego. Badania te, wymagające licznych wyjazdów w teren i kontaktów, prowadzono wyłącznie przy społecznym zaangażowaniu wielu instytucji, które bardzo przychylnie ustosunkowały się do podjętej przez PTL akcji.

Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi udostępniło samochód, umożliwiając trzydniową penetrację powiatów rawskiego i opoczyńskiego. Muzeum regionalne w Sieradzu zadeklarowało współpracę i rozpoczęło poszukiwania odpowiedniego obiektu i wsi do badań. Muzeum regionalne w Tomaszowie Mazowieckim uczestniczyło w badaniach prowadzonych w pow. rawskim i opoczyńskim. Katedra Etnografii UŁ zadeklarowała możliwość wykorzystania samochodu do wyjazdu ekip na badania.

Wyniki prac badawczych utwierdziły organizatorów w przekonaniu, że akcja ta jest już znacznie spóźniona. Na przestrzeni ostatnich 4 lat uległy zniszczeniu lub zostały rozebrane prawie wszystkie obiekty drewniane, które były typowane do mającego powstać na terenie Łodzi skansenu. Sytuacja taka zmusiła do wszczęcia nowych poszukiwań i doprowadziła do wyboru dwóch obiektów a mianowicie: budynku mieszkalnego w Smardzewicach i młyna wodnego w Liciążnej. Decyzją Oddziału Łódzkiego PTL z dnia 30 VIII 68 r. postanowiono skoncentrować wysiłki badawcze i organizacyjne we wsi Smardzewice pow. Opoczno, gdzie pod nr 66 znajduje się najstarszy datowany budynek mieszkalny z 1896 r. stanowiący własność Marii Plichty.

Za wyborem tej miejscowości przemawiają następujące względy: Wieś ta leży w pobliżu uczęszczanych szlaków turystycznych, prowadzących z Tomaszowa Mazowieckiego do rezerwatu „Niebieskie Źródła” i do rezerwatu żubrów. Obok wsi,

po drugiej stronie Pilicy, znajdują się grotty wapienne, zwiedzane przez licznych turystów. Szosa oraz połączenia autobusowe z odległym o 7 km Tomaszowem Mazowieckim zapewniają możliwości wygodnego dojazdu. Wieś Smardzewice leży w rejonie przewidzianym do urządzenia ośrodka czasowo-turystycznego w związku z budową zapory na Pilicy i tworzeniem tu sztucznego zalewu.

Zarówno stan techniczny obiektu jak i sprawy prawno-spadkowe oraz sytuacja rodzinna właściciela budynku wskazują, że obiekt może być użytkowany jako punkt muzealny bez konieczności natychmiastowego wykupienia. W przeznaczonym na punkt muzealny obiekcie postanowiono urządzić w jednym pomieszczeniu regionalną izbę opoczyńską z przełomu XIX i XX wieku, wyposażoną w oryginalne meble i wystrój wnętrza z tego okresu. Drugie pomieszczenie czasowo zajęłaby właścicielka obiektu, Maria Plichta, śpiewaczka regionalnego zespołu wokально-tanecznego — wycinkarka. Osoba ta byłaby stałą i najbardziej odpowiednią opiekunką i gospodynią obiektu. Opiekę merytoryczną nad urządzeniem obiektu i społecznym jego wykorzystaniem dla celów regionalnych i turystycznych sprawować będzie muzeum regionalne w Tomaszowie Mazowieckim.

Realizacja II etapu — badań stacjonarnych w Smardzewicach, skomplikowanych z powodu późnego przyznania kredytów i rozesłania „wskazówek” ZG PTL dopiero po okresie wakacyjnym, przedstawia się następująco:

1. Rozpoczęto prace nad pełną inwentaryzacją budynku mieszkalnego w Smardzewicach. W związku z tym wykonana została dokumentacja pomiarowa i rysunkowa obiektu obejmująca 11 arkuszy notat terenowych oraz 13 arkuszy czystorysów formatu A2 w skali 1:25. Dla celów archiwalnych i ze względów wydawniczych wykonane zostały fotokopie rysunków formatu 13×18.

2. Rozpoczęto prace badawcze w Smardzewicach w celu zebrania materiałów do wydania popularnego przewodnika, a w terminie późniejszym większego opracowania monograficznego. W związku z tym zostały zebrane materiały do zagadnień budownictwa, obrzędów, rolnictwa i hodowli, komunikacji i transportu wodnego oraz wykonana została dokumentacja fotograficzna, obrazująca różne przejawy kultury ludowej wsi Smardzewice.

Zlecone prace objęły następujące pozycje związane z badaniami we wsi Smardzewice pow. Opoczno woj. Kielce: dokumentacja pomiarowa i rysunkowa domu nr 66 (J. Wasiak i T. Grzywacz), przeprowadzenie badań terenowych i zebranie materiału do obrzędów ludowych (I. Lechowa), zebranie materiałów dotyczących: rolnictwa i hodowli (W. Nowosz), wesela i ogólnej charakterystyki wsi (J. Dekowski), komunikacji i transportu wodnego oraz budownictwa (J. Lech), wykonanie 44 odbitek fotograficznych, 13 zdjęć oraz 13 odbitek (K. Wecel).

Józef Lech

SPRAWOZDANIE WROCŁAWSKIEGO ODDZIAŁU PTL Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ TERENOWYCH W RAMACH AKCJI SPECJALNEJ (SKANSENY)

Do badań wybrano miejscowość Międzyzlesie (pow. bystrzycki, woj. wrocławskie) w którym znajdują się 3 drewniane, podcieniowe domki tkaczy z XVIII w. nadające się do wykorzystania dla celów muzealnych lub turystyczno-krajoznawczych. Domki te znajdują się pod ochroną wojewódzkiego konserwatora i władze administracyjne w Międzyzlesiu zapewniają, że zostaną one odbudowane. Zagospodarowaniem ich ma zająć się Kłodzkie Tow. Turystyczno-Krajoznawcze „Śnieżnik” i urzą-

dzie w nich schronisko, ponieważ Międzyzlesie i okolice nie posiadają hotelu ani domów noclegowych.

Po zapewnieniu przez władze miejscowe, że domki będą odbudowane i zagospodarowane, podjęto badania terenowe 20 sierpnia i prowadzono je do 10 grudnia br.

W badaniach udział wzięli: dr Zofia Dowgrid, dr Jadwiga Pawłowska, mgr Danuta Osuchowska, mgr Zygmunt Kłodnicki. Kierownictwo nad całością badań Zarząd Oddziału powierzył dr Jadwidze Pawłowskiej.

W wymienionym okresie czasu przebadano według kwestionariuszy następujące zagadnienia: charakterystyka wsi — dr Zofia Dowgrid, obrzędy rodzinne — dr Jadwiga Pawłowska, obrzędy doroczne — mgr Danuta Osuchowska, budownictwo i pożywienie — mgr Zygmunt Kłodnicki, rolnictwo i hodowla — dr Jadwiga Pawłowska, rzemiosło, pszczelarstwo i zbieractwo — dr Jadwiga Pawłowska oraz rybolówstwo — mgr Zygmunt Kłodnicki. Zdjęcia różnych obiektów Międzyzlesia wykonał mgr Zygmunt Kłodnicki.

Badania nad wyposażeniem wnętrza mieszkań częściowo zostały już przeprowadzone, opracowanie materiałów po ich uzupełnieniu planuje się na rok 1969.

Koszty badań, rozliczenie delegacji, dodatkowe przepisanie materiałów z formatu A4 na A5 wyniosły 13 982,80 zł.

Na rok 1969 zaplanowano dalsze niezbędne badania terenowe.

dr Jadwiga Pawłowska

Prezes Oddziału PTL we Wrocławiu

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI ODDZIAŁU TORUŃSKIEGO PTL W RAMACH ZASIŁKU SPECJALNEGO POLSKIEJ AKADEMII NAUK ZA ROK 1968

Akcja objęła badania terenowe związane z wybranym punktem skansenowskim w Kaszczorku-Złotorii w pow. toruńskim.

Są to wsie malowniczo położone u ujścia Drwęcy do Wisły. Na terenie Ziemi Chelmińskiej w Kaszczorku znaleziono zrębową chatę, liczącą około 200 lat, w której postanowiono utworzyć Muzeum typu skansenowskiego, a zarazem punkt oświatowy i turystyczny. Na terenie tym bardzo rzadko spotyka się zabytki tradycyjnego budownictwa ludowego.

W Kaszczorku rodzina Mikołaja Kopernika miała swe posiadłości. Obie wsie stanowiły ośrodek flisacko-rybacki. Powiatowa Rada Narodowa w Toruniu wykupiła wybraną chatę wraz z terenem liczącym ponad 6 ha na cele muzealne.

Zostały tam już przeprowadzone badania archiwalne (W. Szurmiej), dotyczące historii Kaszczorka, na razie na podstawie badań w archiwach toruńskich oraz terenowe badania etnograficzne (H. Murawska), obejmujące ogólne wiadomości o wsi i budownictwie, a w szczególności kompletną inwentaryzację chaty wraz z rysunkami i fotografiami oraz szczegółowym opisem etnograficznym (J. Rompski, R. Tubaja, Z. Zgierun). Poza tym materiały do znajomości rolnictwa i hodowli zwierząt zebrała H. Murawska. Dalsze badania w toku.

Poza tym w związku z wymienionymi badaniami opracowano kwestionariusze i instrukcje do badania folkloru nadwiślańskiego (prof. dr Jadwiga Klimaszewska).

W badaniach folkloru nadwiślańskiego pod kierunkiem prof. dr Jadwigi Klimaszewskiej wzięli udział mgr C. Łapicz i mgr M. Słota we wsi Złotoria, Toporzysko i Czarnowo pow. Toruń oraz Fordon pow. Bydgoszcz.

Zebrano i opracowano materiały do transportu wydanego ze wsi Złotoria pow. Toruń i Fordon pow. Bydgoszcz wg kwestionariusza M. Misińskiej (M. Słota i C. Łapicz).

Ogólne koszty badań, inwentaryzacji, maszynopisanie, kosztów podróży etc. wyniosły 19 018,29 zł.

Na rok 1969 zaplanowano badanie wsi Silno pow. Chojnice i Godzimirz, pow. Szubin, woj. bydgoskie.

prof. dr Maria Znamierowska-Prüfferowa
Prezes Oddziału PTL w Toruniu

KONKURSY NA PLASTYKĘ OBRZĘDOWĄ W MUZEUM ETNOGRAFICZNYM WE WROCŁAWIU

Od kilku lat Muzeum Etnograficzne Oddział Muzeum Śląskiego we Wrocławiu prowadzi badania nad obrzędowością doroczną wsi dolnośląskiej. W wyniku tych badań pozyskano szereg materiałów w postaci nagrań magnetofonowych i filmów oraz zanotowano szereg wywiadów z informatorami. Zakupiono także bądź pozyskano jako dary rekwizyty plastyki obrzędowej związane ze zwyczajami i obrzędami praktykowanymi w roku obrzędowym.

Podjęcie badań w tym zakresie wynikało nie tylko z zainteresowań naukowych Muzeum, lecz również z potrzeby zarejestrowania oraz popularyzowania istniejących i do dzisiaj jeszcze żywych zwyczajów i obrzędów na wsi dolnośląskiej. Współczesna bowiem wieś dolnośląska szybko podążając za postępem technicznym, rozwojem oświaty i kultury rolnej zarzuca szereg tradycyjnych nawyków i metod postępowania, przede wszystkim w dziedzinie produkcyjnej, usiłując jednak zachować te tradycyjne wartości, które są możliwe jak i kulturalnie wartościowe. Takie próby utrzymania pewnych dawnych wartości kulturowych widoczne są zwłaszcza w dziedzinie obrzędowości dorocznej. Podobnie jak dawniej, również obecnie tradycyjne obrzędy i zwyczaje urozmaicają i wzbogacają życie wsi, ale w konkretnych warunkach dolnośląskiej społeczności wiejskiej, mocno zróżnicowanej kulturowo, musiały one ulec pewnym zmianom czy nawet zanikowi. Na Dolnym Śląsku zachowały się głównie obrzędy dobrze znane wszystkim lub takie, które różniły się niewielkimi szczegółami, uległy modyfikacji przeważnie na drodze wzajemnych zapożyczeń. W szczególnych przypadkach kultywowane są niektóre zwyczaje czy obrzędy we wsiach o dużej przewadze ludności pochodzącej z jednego regionu. W przeobrażeniach i adaptacjach obrzędowości na Dolnym Śląsku dużą rolę odegrała młodzież, która nie odczuwając już wyraźniejszych różnic międzygrupowych traktowała je jako dodatkową okazję do zabaw czy spotkań towarzyskich.

Przeglądem współczesnej twórczości obrzędowej wsi dolnośląskiej stał się zorganizowany przez Muzeum na przełomie 1966/1967 konkurs na rekwizyty plastyczne obrzędowości dorocznej. Konkurs ten zgromadził 115 eksponatów (palmy, pisanki, pieczywo obrzędowe, wieńce i korony żniwne, szopki, gwiazdy, maski turoni, stroje herodów itp.), nadesłanych przez 22 osoby z 15 miejscowości z terenu województwa wrocławskiego (z powiatów: Góra, Kamienna Góra, Milicz, Trzebnica, Wołów, Wrocław, Zgorzelec). Spośród nadesłanych prac 8 twórcom za 26 prac zostały przyznane przez Ministerstwo Kultury i Sztuki — Zespół do Spraw Plastyki wysokie nagrody.

Pisanki dolnośląskie

W 1968 roku w czasie od 1 III–30 IV Muzeum Etnograficzne zorganizowało II konkurs zawężając jednak jego tematykę do rekwizytów, związanych z obrzędowością wiosenną. Do tego konkursu przystąpiło 49 osób z terenu województwa wrocławskiego, zgłaszając 407 prac. Wśród nadesłanych prac przeważały pisanki i palmy, nie zabrakło również bukietów do przystrajania wnętrz mieszkalnych, pajaków oraz ozdób ze słomy. Jury przyznało 26 nagród i 20 wyróżnień. Główne nagrody ufundowało Ministerstwo Kultury i Sztuki – Zespół do Spraw Plastyki, wyróżnienia natomiast Wydział Kultury Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej wraz z Wojewódzkim Domem Kultury we Wrocławiu.

W salach Muzeum Etnograficznego we Wrocławiu otwarto 3 VI 1968 wystawę pokonkursową, połączoną ze spotkaniem z twórcami ludowymi, biorącymi udział w konkursie. Podobne spotkanie odbyło się również z okazji zakończenia poprzedniego konkursu. Organizując konkursy, wystawy pokonkursowe jak i spotkania z twórcami ludowymi, Muzeum Etnograficzne dąży do popularyzacji współczesnej sztuki ludowej regionu dolnośląskiego a jednocześnie pragnie dotrzeć do nieznanych jeszcze twórców.

Maria Macewicz-Golubkow

III ETNOGRAFICZNE SEMINARIUM AMERYKANISTYCZNE POZNAŃ 18–20 IV 1969 R.

W dniach od 18–20 kwietnia 1969 r. odbyło się w Poznaniu III Etnograficzne Seminarium Amerykanistyczne, zorganizowane przez Zarząd Sekcji Amerykanistycznej PTL i Oddział Poznański PTL przy współudziale Zakładu Etnografii Powszechnej

Katedry Etnografii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu i Pracowni Etnograficznej IHKM PAN w Poznaniu. W obradach wzięły liczny udział prawie wszystkie ośrodki etnograficzne w Polsce, a także przedstawiciele innych, pokrewnych dyscyplin — historii, archeologii, socjologii i geografii. Seminarium poświęcone było problematyce meksykańistycznej. Otwierając obrady prezes Sekcji Amerykanistycznej doc. dr Maria Frankowska stwierdziła, iż zainteresowanie w polskich ośrodkach naukowych zagadnieniami, związanymi z kulturami obu Ameryk, a szczególnie w ostatnim czasie Meksykiem, coraz bardziej wzrasta. Organizowanie więc tego typu sesji jest rzeczą bardzo potrzebną i konieczną, sprzyjającą wspólnym wysiłkom specjalistów różnych dyscyplin w dziedzinie polskich badań amerykańskich. Szczególnie cieszy w tego typu obradach liczny udział młodzieży studiującej, członków studenckich Kół Naukowych.

W pierwszym dniu Seminarium, po przyjęciu przewodnictwa obrad przez kierownika Katedry Etnografii Uniwersytetu Warszawskiego — prof. dr Witolda Dynowskiego, referat pt. „Problemy i kierunki współczesnej etnologii meksykańskiej” wygłosiła doc. dr Maria Frankowska. W referacie swym poruszyła doc. Frankowska sprawy etnologii meksykańskiej i jej miejsca w ogólnej systematyce nauk. Etnologia jest tam częścią składową antropologii — wiedzy o człowieku, w skład której wchodzi: antropologia fizyczna, archeologia, lingwistyka, etnologia i antropologia społeczna. Dalej omówiła główne momenty z historii etnologii w Meksyku, której największy rozwój przypada na okres po Rewolucji. Rozwój ten jest związany ze zmianą postawy wobec Indian, ze wzrastającym zainteresowaniem kulturą tej ludności. Rola więc, jaką odegrali Indianie w postępie nauk antropologicznych jest dość znaczna. Sprawa stosunku do przeszłości i stosunku do Indian, jest w Meksyku bardzo skomplikowana, dają się tu zauważyć różne postawy, kierunki i założenia. W tej kwestii na czoło wysuwają się takie zagadnienia, jak zapytanie — kim właściwie jest Indianin? i problem integracji — czy zachować kulturę indiańską, czy zastąpić ją europejską lub pójść drogą pośrednią. Jak z tego wynika, problem indiański wpłynął na powstanie i rozwój nauk antropologicznych w Meksyku. Główną tematyką prac naukowych etnologów meksykańskich są tak monografie problemowe i monografie, poświęcone poszczególnym osiedlom — społecznościom lokalnym, badanym w pewnych odstępach czasu dla uchwycenia zmian kulturowych, jak problemy akulturacji i przeobrażeń kulturowych. Dalej poruszyła referentka sprawy szkolenia etnologów w tym kraju. Jedynym ośrodkiem kształcenia, skupiającym słuchaczy nie tylko z Meksyku, ale z różnych krajów, jest powstała w 1942 r. Escuela Nacional de Antropología e Historia, która jest częścią INAH, tj. Instituto Nacional de Antropología e Historia, koncentrującego wszystkie dziedziny działalności w zakresie nauki o człowieku, a więc dydaktykę, muzealnictwo, badania naukowe. Na zakończenie omówiła doc. Frankowska sprawy muzeów w Meksyku i ich ekspozycji etnograficznej. Cały referat był tym bardziej interesujący, że oparty na własnych obserwacjach autorki z okresu jej pobytu w Meksyku w 1967/1968 r.

Jako drugi został odczytany referat, nadesłany na Seminarium z Meksyku, znanego i cenionego etnologa meksykańskiego Margarity Nolasco pt. „Badania nad przemianami kultury podmiejskiej ludności okręgu Cholula”. Autorka na podstawie własnych badań terenowych, przy współpracy studentów etnologii, starała się przeanalizować pewne prawidłowości rozwojowe, wynikłe na skutek zetknięcia się dwóch lub większej ilości kultur w czasie i przestrzeni, na przykładzie okręgu Cholula. W omawianym przypadku to zderzenie się różnych kultur, tak konfliktowe i brutalne (Indianie — Konkwista), dało społeczność nową, zupełnie inną od wyjściowych, przy czym jedna z poprzednich społeczności, w tym wypadku indiańska, przetrwała w niej jako

element uboczny, zacofany, niżej rozwinięty, lecz stanowiący integralną część powstałego społeczeństwa. Ten element indiański uległ takim przemianom, że jest zupełnie różny od dawnego, sprzed kolonizacji hiszpańskiej, jednakże zachował on odmiennosc także i w stosunku do nowoutworzonego społeczeństwa, w skład którego wszedł. W swych badaniach posługiwała się M. Nolasco dwoma — jej zdaniem — niezbędnymi kategoriami dla tego typu prac — przestrzenią i czasem. Badanie jednego lub więcej społeczeństw, których poszczególne elementy ulegają przemianom właśnie w czasie i przestrzeni, dają wytłumaczenie rozwoju tych społeczeństw. Dalej rozważania autorki szły w kierunku ustalenia, co należy w tych badaniach uważać jako „indiańskie”, i sprecyzowania co to jest region i co będzie rozumieć pod tym terminem.

Po obydwóch referatach wywiązała się dyskusja¹ w głównej mierze na temat rozwoju nauk antropologicznych — w tym przede wszystkim etnologii na terenie Meksyku. Poruszane były także sprawy muzealnictwa meksykańskiego.

Obrady popołudniowe, którym przewodniczył prezes Oddziału Poznańskiego PTL, doc. dr Zbigniew Jasiewicz, zapoczątkował komunikat naukowy mgr Aleksandra Posern-Zielińskiego pt. „Nowe osiągnięcie etnologii meksykańskiej — pełna bibliografia prac o Meksyku”. Na wstępie swych rozważań autor stwierdził, iż żywiołowy rozwój badań archeologicznych i etnograficznych prowadzi do ogromnego wzrostu literatury przedmiotu. Przy szerszym temacie i terenie możliwości pełnego wykorzystania odpowiedniej literatury są niewielkie. I dlatego tak ogromne znaczenie ma rola bibliografii, rozumiana w podwójnym sensie — jako spis dokumentów i publikacji oraz jako metodyka sporządzania tego rodzaju rejestrów. Dla historyka nauki stanowi ona bazę historiograficzną i źródłozawczą, a dla każdego badacza posiada przede wszystkim charakter informacyjny, stanowiący podstawowy punkt wyjścia dla dalszych studiów. Właśnie w 1962 r. — odnośnie Meksyku — ukazały się dwie wielkie, retrospektywne bibliografie, które stały się nie tylko podstawowym narzędziem pracy każdego amerykańisty, ale także umożliwiły dokonanie oceny rozwoju i stanu badań w Meksyku i o Meksyku. Pierwsza — El Instituto Nacional de Antropología e Historia, *Su contribución a la bibliografía nacional*. INAH, Mexico 1962, ss. 342 — to pełna bibliografia prac Narodowego Instytutu Antropologii i Historii (INAH) i jego instytucjonalnych poprzedników. Ukazuje ona dorobek naukowców meksykańskich od roku 1827–1962. Druga — stanowiąca zamknięcie katalogu publikacji INAH — to praca Ignacio Bernala pt. *Bibliografía de Arqueología y Etnografía Mesoamérica y Norte de México. 1514–1960*. Mexico 1962, ss. 634.

Ostatnim odczytem pierwszego dnia obrad był komunikat Romany Mańkowskiej i Andrzeja Krzanowskiego pt. „Instrumenty muzyczne w dawnym Meksyku”, bogato ilustrowany przeźroczami. Autorzy podjęli temat, który, jak sami to stwierdzają, w większości studiów amerykańistycznych jest pomijany. Głównym źródłem wiedzy o prekortezańskiej muzyce i instrumentach są przede wszystkim kodeksy, freski i zachowane do dziś same instrumenty, jak również wczesnohiszpańskie i kolonialne źródła pisane. Te ostatnie wymagają jednak dużej ostrożności przy ich studiowaniu, gdyż autorzy opisując nieznane ludowe instrumenty, nadawali im często nazwy, a nawet cechy instrumentów rozpowszechnionych w Starym Świecie. Dalej referenci przedstawili wielką różnorodność i bogactwo form oraz odmian instrumentów spotykanych w dawnym Meksyku, jak również wysoki i pełny rozwój ówczesnej muzyki.

Po komunikatach wywiązała się ożywiona dyskusja, głównie dotycząca rozwoju form muzycznych w dawnym Meksyku.

¹ Tak referaty, jak i obszerne sprawozdanie z dyskusji drukowane będzie w XIV tomie „Etnografii Polskiej”.

Drugi dzień obrad, którym przed południem przewodniczył prof. dr Bolesław Olszewicz, rozpoczął referat prof. dr Janusza Tazbira — „Odkrycie Ameryki i konkwista w literaturze staropolskiej”. Autor we wstępie stwierdza, iż odkrycie Ameryki miało doniosłe znaczenie nie tylko dla życia gospodarczego Europy, ale także i wywarło znaczny wpływ na przemiany umysłowe, zachodzące w kulturze europejskiej XVII i XVIII w. W krajach położonych z dala od szlaków wielkich odkryć geograficznych, jak właśnie w Polsce, głębsze zainteresowanie tą tematyką pojawia się dopiero w okresie Oświecenia. Zestawienie wiadomości geograficznych o Nowym Świecie, jakie dotarły do nas już w XVI i XVII w. zawdzięczamy badaniom B. Olszewicza. Zebrane przez niego informacje zostały ostatnio pomnożone o nowe dane, zaczerpnięte przede wszystkim z literatury wyznaniowej tego okresu. Dokonał tego autor referatu w swej pracy pt. *Szlachta a konkwistadorzy. Opinia staropolska wobec podboju Ameryki przez Hiszpanię*, Warszawa 1969. W dalszym ciągu referent dokonując przeglądu literatury staropolskiej dochodzi do przekonania, że Ameryka oraz jej pierwotni mieszkańcy występowali w literaturze pięknej, polemice wyznaniowej czy traktatach politycznych w charakterze symbolu, motywu literackiego bądź argumentu, rzadko zaś jako przedmiot samoistnych zainteresowań. Dlatego też trudno mówić o jednolitym obrazie Indianina w literaturze staropolskiej. Znano bowiem nie tyle przedstawicieli różnych szczepów, ile zupełnie odmiennych, całkowicie sobie przeciwnych reprezentantów pewnych koncepcji literackich i filozoficznych. Na nikłóść wiedzy o Nowym Świecie i o Indianach w Polsce wpływał także fakt, iż niezbyt interesowano się ich aktualnym życiem i historią, jak również fakt, że znajomość geografii nie stanowiła mocnej strony przeciętnego szlachcica.

Jako drugi — swój referat pt. „Z dziejów kontaktów polsko-meksykańskich w XIX i XX wieku” przedstawił prof. dr Tadeusz Łepkowski. Jak podaje referent — nauka polska nie prowadziła dotąd żadnych metodycznych badań nad stosunkami polsko-meksykańskimi, czy nad różnorodnymi i licznymi kontaktami Polaków i Meksykańczyków w XIX i XX w. Poszukiwań takich nie podjęli również naukowcy z Meksyku. Nagromadzono wprawdzie pewną liczbę wiadomości i notatek, w różnych książkach wymienia się szereg nazwisk, lecz daleko jeszcze do uzyskania wszechstronnego obrazu naszych wzajemnych stosunków, mimo iż zainteresowanie nimi wzrasta niewątpliwie tak po jednej, jak i po drugiej stronie Atlantyku. Wobec konieczności szerokich poszukiwań archiwalnych i bibliograficznych dla tego tematu, autor uważa, że przedstawione rozważania mogą być tylko skromną próbą wstępnego zestawienia i uporządkowania już znanych materiałów z historii kontaktów polsko-meksykańskich XIX i XX w., a także dorzucenia pewnych nowych informacji, pochodzących z jego bardzo jeszcze fragmentarycznych badań.

W dyskusji po obydwóch referatach najwięcej miejsca zajęły sprawy ostatniego odczytu, to jest kwestia kontaktów polsko-meksykańskich. Szereg dyskutantów poruszało również udział Polaków w pracach nie tylko na terenie Meksyku, ale i na terytorium całej Ameryki Łacińskiej.

Obrady popołudniowe, którym przewodniczyli byli ambasador Polski w Meksyku Jan Drohojowski, otworzył referat Heleny i Stanisława Adamowiczów pt. „Kultura Lakandonów i jej przeobrażenia w XX w.”, ilustrowany licznymi fotografiami. Autorzy starali się przedstawić dzieje, obraz kultury oraz historię badań tej mało znanej a niegdyś bardzo licznej grupy ludności indiańskiej, której ilość szacowana jest obecnie na zaledwie 150–200 osób. Skupiają się oni w trzech grupach — pierwsza nad rzeką Lacanjá, druga — nad rzeką Jataté i trzecia — najliczniejsza, tzw. grupa północna, w pobliżu Jetjá. Szereg ekspedycji naukowych przeprowadzało badania tej interesującej grupy etnicznej, a najwięcej zasług na tym polu położyła G. Duby wraz

z mężem F. Blomem, których prace były podstawowym źródłem referatu. W omawianiu przeobrażeń kulturowych Lakandonów autorzy referatu położyli nacisk na ujemne skutki wpływów cywilizacyjnych oraz z jednej strony na zanik, z drugiej zaś — przetrwanie pewnych starych, tradycyjnych form kulturowych.

Następnie mgr Lech Mróz wygłosił komunikat pt. „Cyganie w Meksyku”. Ten niezwykle interesujący problem trudno omówić — zdaniem autora — szczegółowo, z uwagi na brak koniecznych do tego danych i materiałów źródłowych. Skupiska Cyganów na terenie Meksyku są stosunkowo bardzo nieliczne. Głównym ich zajęciem jest prowadzenie kin objazdowych i związany z tym wędrowny tryb życia.

Ostatnim odczytem był komunikat mgr Andrzeja Woźniaka — „Metal w kulturze przedkolumbijskiego Meksyku”. Autor poruszył ogromnie kontrowersyjny problem, pasjonujący nie tylko archeologów. Stał na stanowisku, iż metal odegrał większą niż dotychczas mniemano rolę w kulturach dawnego Meksyku. Komunikat ten wywołał ożywioną dyskusję. Zresztą właśnie dyskusja w zakończeniu obrad, poruszająca cały wachlarz zagadnień, a trwająca blisko trzy godziny, w której wzięło udział 39 osób, wykazała, jak bardzo problematyka amerykańistyczna pasjonuje polskich naukowców-etnografów i badaczy z pokrewnych dyscyplin.

Ostatniego dnia odbyło się zebranie organizacyjne członków Sekcji Amerykanistycznej PTL, która liczy obecnie 27 osób, w tym największą ilość etnografów, ale również i przedstawicieli innych dyscyplin takich, jak archeologia czy geografia. Członkami są także publicyści i literaci. Jeszcze raz podkreślono wyraźnie — o czym mówi jasno Statut — iż celem Sekcji jest przede wszystkim praca naukowa, a także praca naukowo-popularyzatorska. Wyrazem tej działalności są organizowane seminaria, które winny łączyć wszystkich polskich amerykańistów. Następne seminarium odbędzie się w Poznaniu w 1971 r.

Maria Parałowska

II MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA ROBOCZA KOMISJI ORGANIZACYJNEJ EUROPEJSKIEGO ATLASU ETNOGRAFICZNEGO

W dniach od 12–15 marca 1968 r. obradowała w Bonn, z udziałem 37 członków, II MKRKOEAE. Uczestniczyli w niej delegaci następujących atlasów etnograficznych lub historyczno-etnograficznych: niemieckiego, fińskiego, austriackiego, szwedzkiego, radzieckiego, szwajcarskiego, jugosłowiańskiego, węgierskiego, holenderskiego i flamandzko-belgijskiego, górno-austriackiego oraz przedstawiciele Międzynarodowej Komisji Atlasowej. Nadto reprezentowane były następujące państwa lub kraje: Turcja, Szkocja, Portugalia, Rumunia, Luksemburg, Czechosłowacja, USA, Francja, Anglia, Bułgaria oraz Norwegia. Z załam odnotować należy, że w gronie tak licznie reprezentowanych instytucji atlasowych nie znalazł się przedstawiciel Polskiego Atlasu Etnograficznego, legitymującego się bądź co bądź bogatym dorobkiem.

W czasie konferencji wygłoszono następujące referaty: P. Leser, „Znaczenie atlasów etnologicznych dla historiografii”; B. Bratanić, „Różnorodność plugów europejskich, ich zasięg i ich historia”; G. Wiegmann, „Pierwsze wyniki ankiety na temat pracy i narzędzi chłopów około 1900 r. w NRF”; A. Niederer, „Formy pracy zespołowej na obszarach przyległych do basenu Morza Śródziemnego”; M. Zender, „O znaczeniu sobótek i ich kulturowe związki w czasach historycznych w Europie”; A. J. Dias, „Rozprzestrzenianie się metod omlotów na półwyspie iberyjskim”.

NAJWAŻNIEJSZE POSTANOWIENIA II MKRKOEAE

1. Po uzyskaniu danych do próbnych tematów (narzędzia do orki, młocka, sobótki) i naniesieniu ich na mapy próbne zlecono prof. prof. Bratanićowi i Zenderowi opracowanie szczegółowych kwestionariuszy, celem opracowania ostatecznych map próbnych dla całej Europy. 2) Uczestnicy konferencji są zgodni, by uzupełniony materiał opublikować. Umożliwi to śledzenie postępu nad pracami. Ostateczną formę publikacji pozostawić do decyzji Stałej Międzynarodowej Komisji Atlasowej. 3) Ostateczną decyzję o siatce EAE pozostawić Stałej Międzynarodowej Komisji Atlasowej, której wybrana komisja (Bratanić, Bruk, Kretschmer, Wiegelmann) przedstawi swoje wnioski. 4) Uczestnicy konferencji winni ustosunkować się w ciągu dwóch miesięcy po konferencji do wybranych tematów (wykaz poniżej), podać ewentualne uzupełnienia lub proponowane zmiany. Do badania wytypowano następujące 3 tematy: a) Narzędzia do żęcia zbóż; b) Materiał i wykonanie ścian domu mieszkalnego w stałych osadach; c) Drzewko bożonarodzeniowe. W dalszej kolejności do opracowania przewidziano: koszenie traw; typy hodowli rogacizny; tłuszcze używane do przygotowywania potraw; picie do posiłków; noszenie ciężarów przez ludzi; zaprzęgi bydłowe; kolejność dziedziczenia. 5) Konferencja upoważniła swoich członków do podjęcia odpowiednich pertraktacji z krajami jeszcze nie uczestniczącymi w pracach atlasowych, w celu podjęcia takich prac. 6) Sprawozdania o wynikach pracy w poszczególnych krajach zostaną opublikowane wraz ze sprawozdaniem II MKRKOEAE. 7) Miejscem spotkania konferencji we wrześniu 1969 r. miały być Helsinki, a na następne spotkania przewiduje się Węgry i Szwecję.

WYKAZ TEMATÓW DO EAE I KRAJÓW SĄSIEDNICH

Uprawa ziemi i hodowla zwierząt: 1) Narzędzia orne i orka (rodzaje narzędzi ornych — zasadnicze cechy konstrukcyjne narzędzi ornych — typy pługów). 2) Ręczne narzędzia uprawy ziemi (obok narzędzi ornych — bez pługów). 3) Rozdrabnianie ziemi (narzędzia ręczne, brony, walce). 4) Koszenie i suszenie traw. 5) Żniwa. 6) Zboże od chwili skoszenia do omłotów, suszenie. 7) Młocka i wianie zboża. 8) Przechowywanie wymłóconego zboża, formy spichrzów. 8a) Uprawa winorośli. 9) Typy hodowli bydła i pasterstwo. 10) Bydło domowe na pastwisku. 11) Hodowla pszczół (ule, domek dla pszczół).

Osada i dom: 12) Granice pól, ogrodzenie pól, pastwisk, lasów, ogrodów oraz inne ogrodzenia. 12a) Formy osad. 13) Zagroda (skład i usytuowanie budynków). 14) Pojedyncze budynki, dom mieszkalny (materiał budowlany, technika budowy, formy dachu i użyty materiał, rzut poziomy i pionowy domu mieszkalnego). 15) Położenie ognisk w domu i wybrane zagadnienia o sposobie mieszkania. 16) Kołyski. 16a) Przechowywanie maki.

Pożywienie i napoje: 17) Chleb, wypiek, bryje. 18) Posiłki (czas, skład, szczególnie śniadanie). 19) Masło, ser, inne produkty mleczne. 20) Konserwowanie mięsa (ubój w domu, zwierzęta, czas, wędliny, przyprawy). 21) Picie (przy posiłkach).

Ubiór i obróbka tekstyliów: 22) Męski i żeński ubiór podstawowy (skład i krój koszuli). 23) Okrycie stóp i chodzenie na bosaka. 24) Przędzenie (kądział, wrzeciono, kołowrotki). 24a) Krosno tkackie.

Transport lądowy: 25) Wóz, taczka, sanie, włók. 26) Noszenie ciężarów przez zwierzęta i ludzi. 26a) Zaprzęganie bydła. 26b) Zaprzęganie koni.

Stosunki społeczne: 27) Podział zajęć według płci. 28) Terminy używane na okreś-

lenie zmiany służby i pastuchów, na płacenie odsetek i dzierżawy, rodzaj wynagrodzenia za dzierżawę.

Zwyczaje ludowe w ciągu życia: 31) Zwyczaje weselne (wybór). 32) Pozycja noworodka. 33) Dodatki do grobu. 34) Nagrobki i inne znaki na grobie. 35) Stypa i święta dla umarłego (miejsce, czas, potrawy, zwyczaje).

Zwyczaje doroczne: 36) Pochody w czasie zimy. 37) Inne zwyczaje zimowe. 38) Ognie doroczne (sobótki). 39) Pochody wiosenne (do Zielonych Świąt). 40) Jajka wielkanocne. 40a) Zwyczaje żniwne. 41) Święci patroni zwierząt i pogody.

Wierzenia ludowe: 42) Zmora, upiór, wilkołak, gniotek. 43) Duchy kobiet i kobiety jako postaci podań o określonych nazwach w określonych dniach i miejscach. 43a) Olbrzymy, karły, nimfy, duchy leśne, upiór południowy. 43b) Dni tygodnia jako szczęśliwe i jako nieszczęśliwe. 43c) Nazwy najbardziej znanych gwiazdozbiorów.

Konrad Wypych

90-LECIE URODZIN AKADEMIKA BULGARSKIEGO MICHAIŁA ARNAUDOWA

Dnia 18 października 1968 roku w Bułgarii obchodzono 90-lecie urodzin akademika Michaiła Arnaudowa — weterana nauki bułgarskiej, znanego folklorysty i filologa.

Czasopisma bułgarskie poświęciły jubilatowi liczne artykuły podkreślając jego zasługi dla nauki ojczystej. Profesor Arnaudow ponad 70 lat spędza w swoim bogatym warsztacie naukowym. Mimo podeszłego wieku tworzy i nadal.

Karierę naukową rozpoczął jeszcze jako uczeń gimnazjum w roku 1895. Napisał wówczas pierwszą pracę *Ogólna charakterystyka poezji ludowej*, która ukazała się na łamach czasopisma *Izvor*, wychodzącym w Ruse. Wtedy znany folklorysta bułgarski, Iwan Sziszmanow, zainteresował się osobą młodego autora tej pracy. Odtąd zawiązała się trwała przyjaźń między Arnaudowem i Sziszmanowem, którzy stali się twórcami własnych szkół folklorystyki bułgarskiej.

Arnaudow ukończył studia slawistyczne w Sofii, a następnie wyjechał na specjalizację do Lipska, Pragi, Berlina i Londynu, co umożliwiło mu zapoznać się z metodami pracy wielu wybitnych etnografów europejskich. Wrócił do kraju jako dojrzały naukowiec i w roku 1908 został docentem uniwersytetu sofijskiego, a następnie jego profesorem. Wykładał tu przez 40 lat.

Poza pracami historyczno-literackimi ulubionym tematem jubilata jest folklorystyka i inne dziedziny kultury ludowej. W roku 1905 Arnaudow wydał zbiór bułgarskich i macedońskich bajek ludowych podejmując próbę ich klasyfikacji. Tuż przed rozpoczęciem wojny bałkańskiej 35-letni uczony zbadał folklor na terenach okręgu Elena. Wynikiem tych badań była jego obszerna monografia *Folklor z Eleny. Obserwacje i materiały*, która ukazała się w bułgarskim roczniku folklorystycznym *Sbornik za narodni umotvorenia* (tom 24, Sofija 1913).

Podczas pierwszej wojny światowej badał tereny północnej Macedonii — okręg Tetowo — skąd pochodził jego ojciec. Wtedy to natrafił na bardzo ciekawych gawędziarzy macedońskich, od których spisał legendę o śmierci królewicza Marka oraz pieśni epickie o nim (*Makedonski Pregled*, godina I, kniga I, Sofija 1924, VIII, s. 38–45).

W roku 1934 ukazała się jego obszerna praca *Oczerki po b'lgarskija folklor*, w roku zaś 1964 *Motywy balladyjne w poezji ludowej*.

Prof. Arnaudow jest jednym z redaktorów 12-tomowej antologii *B'lgarsko narodno tworczestwo*, która ukazała się w Sofii w latach 1961–1963.

W związku z jubileuszem prof. Arnaudowa 16 października 1968 r. odbyło się uroczyste posiedzenie Bułgarskiej Akademii Nauk, na które przybyło wielu przedstawicieli świata nauki i kultury Bułgarii. Posiedzenie zagał akademik Władimir Georgiew. Referat o działalności naukowej jubilata wygłosił rektor uniwersytetu sofijskiego, Pantelej Zarew.

Kole Simiczijew

25 ROCZNICA ŚMIERCI AKADEMIKA AFANASIJA SIELISZCZEWA

Dnia 6 grudnia 1968 roku obchodzono w Moskwie 25 rocznicę śmierci wybitnego uczonego rosyjskiego — akademika Afanasija Sieliszczewa. Był on profesorem uniwersytetu kazańskiego, a następnie moskiewskiego. Należał do czołowych przedstawicieli świata naukowego Związku Radzieckiego. Znany jest jako językoznawca, ale również i jako badacz etnografii macedońskiej.

Patronat nad obchodami tej rocznicy objęła katedra filologii słowiańskiej uniwersytetu moskiewskiego.

O życiu i działalności naukowej Sieliszczewa mówił kierownik wspomnianej katedry prof. dr S. Biernsztajn. Mówca nakreślił sylwetkę uczonego, który całe życie poświęcił badając rozwój języka oraz kultury duchowej ludu macedońskiego. Zainteresowania te pojawiły się u Sieliszczewa, gdy był jeszcze studentem roku trzeciego na wydziale filologicznym uniwersytetu kazańskiego. Wtedy — jak zaznacza R. Krawczuk¹ — Sieliszczew „zaczął badać język, historię i etnografię Macedonii”. Pracę badawczą jednak mógł rozpocząć systematycznie dopiero po ukończeniu studiów slawistycznych. Przez pewien czas Sieliszczew był wykładowcą uniwersytetu kazańskiego (1910), a w roku 1913 docentem. Wtedy to pojawiła się u niego myśl wyjazdu do Macedonii. W roku 1914 odwiedził on Sofię, skąd następnie udał się do północnych regionów Macedonii. Pozostać tu dłużej nie mógł, gdyż pierwsza wojna światowa, która przekształciła Macedonię w krwawe pola walk, zmusiła go powrócić do kraju. Mimo krótkiego czasu spędzonego na ziemiach macedońskich, udało mu się jednak zebrać bogaty materiał, który posłużył uczonemu do dalszych prac naukowo-badawczych poświęconych temu niewielkiemu krajowi słowiańskiego południa.

Afanasij Sieliszczew, jak wspomniano wyżej, znany jest przede wszystkim jako świetny językoznawca, ale również ciekawe są i jego prace etnograficzne. Poza licznymi pracami związanymi z dialektologią macedońską jest on autorem kilku prac etnograficznych. Pisał o okręgu *Polog* oraz *O ludności słowiańskiej zamieszkanej w Albanii*. Prace te nie utraciły swej aktualności i dziś. Pozwalają one do szerszego spojrzenia na etnografię macedońską oraz pozostałych ludów bałkańskich.

Na szczególną uwagę zasługuje jego rozprawa *O obchodach służby i sławy* — obyczaj, który poza Macedonią jest powszechnie znany i w Serbii. „Służbę i sławę” obchodzi cała wieś, albo też pokrewne rodziny, innymi słowy, każda wieś macedońska oraz każdy ród mają swego patrona. Na obchody te, które nie mają nic wspólnego

¹ R. W. Krawczuk, *O historii słowjanskogo mowoznawstwa*. Kijów 1961, s. 48.

nego z polskim odpustem, przyjeżdżają krewni z okolicznych wiosek i miast i przyłączają się do świętujących.

Sieliszczew był jednym z nielicznych bałkanologów. W jego pracach etnograficznych znajdujemy dużo danych o sąsiednich niesłowiańskich narodach — Grekach i Albańczykach, co jest bardzo cennym źródłem dla badaczy etnografii ogólnej.

Jak podkreślił Biernsztajn — Sieliszczew był lubiany przez swoich studentów, u których „wyrabiał nawyk do samodzielnej pracy naukowej”². Na jego seminaria poświęconych Macedonii — badaniom której poświęcił całe swoje życie — zawsze uczęszczało wielu językoznawców, historyków i etnografów³.

Kole Simicizjew

NAJWAŻNIEJSZE NABYTKI ZAGRANICZNE

BIBLIOTEKI POLSKIEGO TOWARZYSTWA LUDOZNAWCZEGO IM. J. CZEKANOWSKIEGO
ZA ROK 1968 (BEZ CZASOPISM)

zestawiła *J. Gerlach-Kłodnicka*

BIBLIOGRAFIE

AFRICA Bibliography Series. Ethnography, Sociology, Linguistics and related subjects. Based on the bibliographical card index of the International African Institute. Compiled by Ruth Jones. West Africa, London 1958, s. 116; North-East Africa, London 1959, s. 51; East Africa, London 1960, s. 62; South-East Central Africa and Madagascar, London 1961, s. 53.

BIBLIOGRAFIA Kombëtare e Republikës Popullore të Shqipërisë. Tirana 1966, nr 1–12.

BIBLIOGRAFIE národopisných příspěvků v regionálních časopisech Moravského Slovácka. Sestavil Richard Jeřábek s kolektivem. Bibliografická Příloha Věstníku NSČ a SNS nr 8, Brno 1964, s. 32.

BIBLIOGRAPHIE d'Etudes Balkaniques 1966. Sofia 1968, s. 347.

DADZIE E. W., Strickland J. T.: Directory of archives, libraries and schools of librarianship in Africa. Unesco Bibliographical Handbooks t. 10, Paris 1965, s. 112.

DITRICHOVA Katarina: Bibliografický rejstřík Sborníku Vlastivedného Muzea v Olomouci. Práce Odboru Splečenských Věd Vlastivědného Ústavu v Olomouci t. 17, Olomouc 1967, s. 31.

HALTSONEN Sulo: Finnische Linguistische und Volkskundliche Bibliographie für die Jahre 1965–1966. Nadb. z Studia Fennica t. 13, 1967, s. 108–155.

JEŘÁBEK Alena i Richard: Soupis etnografických a folkloristických příspěvků v Časopise Matice Moravské 1869–1943. Bibliografická Příloha Věstníku NSČ a SNS nr 6, Brno 1964, s. 22.

JEŘÁBEK Richard: Soupis etnografických a folkloristických příspěvků ve Sborníku Musejni Společnosti ve Valašském Mezířici 1884–1911. Bibliografická Příloha Věstníku NSČ a SNS nr 7, Brno 1964, s. 9.

² R. P. Usikowa, *Pamjati professora A. M. Sieliszczewa*. „Wiestnik Moskowskogo Uniwersiteta”, 3, 1968, s. 94.

³ *Ibid.*, s. 94–95.

SERBSKA bibliografija 1958–1965. Cyłkowna redakcija Jurij Mlynk. Spisy Instituta za serbski ludospyt t. 33, Budysin 1968, s. 559.

SOUPIS národopisných príspevků v regionálnich časopisech Moravského Valašska. Sestavil Richard Jeřábek s kolektivem. Bibliografická Příloha Věstniku NSČ a SNS nr 9, Brno 1966, s. 86.

STIPČEVIĆ Aleksander: Bibliographia illyrica. Posebna Izdanja t. 4, Sarajevo 1967, s. 420.

VIIRES Ants, Linnus Juri: Eesti Nõukogude Etnograafia Bibliograafia 1945–1966. Tallinn 1967, s. 128.

ATLAS Y

BALGARSKI dialekten atlas, t. 1. Jugoiztočna Balgarija. Sostaven pod rakovodstvoto na St. Stojkov i S. B. Bernščejn, cz. 1. karti 277, cz. 2 statii, komentari, pokazalci s. 203. Sofia 1964; t. 2 Severoiztočna Balgarija. Sostaven pod rakovodstvoto na St. Stojkov, cz. 1 karti 290, cz. 2, statii, komentari, pokazalci s. 159. Sofia 1966.

RUSSKIJE. Istoriko-etnografičeskij atlas. Zemledelie. Krestianskoje žilišče. Krestjanskaja odežda. Seredina XIX- načalo XX veka. Karty — 71, tekst s. 358. Moskva 1966.

KONFERENCJE

CONGRESSUS Internationalis Fenno-Ugristarum Budapestini Habitus 20–24. IX. 1960, Red. Gy. Ortutay. Budapest 1963, s. 490.

20 LET. Materialy k otčetnoj konferencii archeologičeskich i etnografičeskich ekspedicii Instituta Istorii AN Litovskoj SSR 1948–1967. (Vilnius, 13–15 maja 1968). Vilnius 1968, s. 143.

KOLLOQUIUM Balticum Ethnographicum 1966. Vorträge und Berichte der internationalen Tagung in Berlin und Stralsund. Veröffentlichungen des Instituts für deutsche Volkskunde t. 46, Berlin 1968, s. 221.

SIMPOZIJUM o Ilirima u antičko doba. Održan 10. do 12. maja 1966. godine. Posebna Izdanja t. 5, Sarajevo 1967, s. 215.

TEZISY dokladov na ob'edinennoj konferencii po arheologii, etnografii i antropologii Pribaltiki (Riga, maj 1955). Plenarnyje zasedanija s. 39; Sekcija etnografii i antropologii s. 47. Moskva 1955.

TRUDY VII Mieżdunarodnogo Kongressa Antropologičeskich i Etnografičeskich Nauk. Moskva (3–10 avgusta 1964). T. 2, sekciya 2. Somatologija čeloveka pod red. V. V. Ginzburga, 1967, s. 553; t. 3, sekciya 4. Etničeskaja antropologija pod red. T. A. Trofimovoj, 1968, s. 621; t. 4, sekciya 6. Teoria i metodologija pod red. Y. P. Averkievoj, 1967, s. 515.

ETNOGRAFIA SŁOWIAŃSKA

ACHRYMENKA P. P.: Belaruskija pesni i kazki. Minsk 1965, s. 158.

BEDNÁRIK Rudolf: L'udové staviteľ'stvo na Kysuciach. Bratislava 1967, s. 244.

BELARUSKAJA narodnaja vusnapoetyčnaja tvorčasc'. Minsk 1967, s. 391.

BUSYGIN E. P.: Russkoje sel'skoje naselenije Srednego Povolžja. Istoriko-etnografičeskoje issledovanije materialnoj kul'tury (seredina XIX— nač. XX vv.). Kazan 1966, s. 402.

HYČKO Jan: Orné naradie. Zbierky v Slovenskom Národnom Múzeu v Martine a v Muzeach na Slovensku. Narodopisne Zbierky Slovenskeho Narodneho Muzea v Martine a Muzei na Slovensku t. 5, Martin 1967, s. 96.

IVANČAN Ivan: Narodni običaji korčulanskih kumpanija. Institut za Narodnu Umjetnost. Posebna Izdanja t. 2, Zagreb 1967, s. 205.

JOHNOVA Helena: Kultura a život československého lidu. Praha 1967, s. 28, tabl. 32.

KOVAČEVIČOVA Sona: L'udová plastika na Slovensku. Praha 1967, s. 28.

LENG Ladislav: Slovenské ľudové hudobne nástroje. Bratislava 1967, s. 300.

MIRONOV V. V.: Kultura i pobut girnikiv radjanskoi Ukraini. Kiiv 1965, s. 124.

NARODNI pesni ot Juzozapadna Balgarija. Pirinski Kraj t. 1. Sastavili i redaktirali Nikolaj Kaufman i Todor Todorov. Sofija 1967, s. 952.

OČERKI istorii russkoj etnografii, folkloristiki i antropologii, vyp. IV. Trudy Instituta Etnografii im. H. H. Miklucho-Maklaja. Novaja serija t. 94, Moskva 1968, s. 233.

PLESSINGEROVÁ Alena: Současni lidovi řezbáři. Praha 1966, s. 10.

PODOLÁK Ján: Pastierstvo v oblasti Vysokých Tatier. Klenotnica Slovenskej Ludovej Kultury t. 1, Bratislava 1967, s. 206.

RUSSISCHE Volksmärchen, herausgegeben von Erna Pomeranzewa. Berlin 1967, s. 646.

SABUROVA L. M.: Kultura i byt russkogo naselenija Priangarja (konec XIX—XX v.). Leningrad 1967, s. 277.

SLEZSKÉ lidové umění. (Text katalogu Jitka Noušova). Praha 1967, s. 12.

SOWJETISCHE Volkslied — und Volksmusikforschung. Ausgewählte Studien. Veröffentlichungen des Instituts für deutsche Volkskunde t. 37, Berlin 1967, s. 367.

STANKOV Dimitar: Kotlenski kilimi. Sofija 1968, s. 178.

TÁPKOVA-ZAIMOVA Vasilka: Našestvija i etničeski promeni na Balkanite prez VI—VIIv., Sofija 1966, s. 135.

UKRAINS'KI narodni višivki. L'vivska oblast. Albom sklala L. T. Kravčuk. Kiiv 1961, s. 31, tabl. 40.

VELEVA M., Venedikova V.: Tákan i tákačni tehniki ot jugoiztočna i severozapadna Balgarija (Slivensko, Jambolsko, Kotlensko, Vidinsko i Kulsko). Sofija 1967, s. 133.

ETNOGRAFIA POZASŁOWIAŃSKA

EUROPA

ALBANSKIJE narodnyje motivy tekstilja i trikotaža. Tirana 1959, s. 5, nlb. 100.

ARAJŠ K.: Latviešu tautas pasakas. Sadzīves pasakas. Riga 1967, s. 390.

ARAJŠ K.: Latyšskije narodnyje skazki. Volšebnyje skazki. Riga 1967, s. 542.

THE BALLAD of the death of bishop Henry. The oldest manuscript in the Folklore Archives of the Finnish Literature Society. Helsinki 1967, s. 10.

BYZANTIUM. An Introduction to East Roman Civilization. Edited by Norman H. Baynes and H. St. L. B. Moss. Oxford 1962, s. 436.

CLEBERT Jean-Paul: Das volk der Zigeuner. Stuttgart 1964, s. 290.

DUNĂRE Nicolae: Cauzele deosebirilor dintre portul Mocanilor si cel al buciumanilor din Muntii Trascăului (Carpatii Apuseni). Nadb. z Studii si Cercetari de Istoria Artei t. 4, 1957, z. 1—2, s. 57—71.

- DUNĂRE Nicolae: Continuation de la trépanation thérapeutique du crâne humain par la trépanation vétérinaire chez les peuples bergers de Roumanie. Nadb. z Archivio per l'antropologia e l'etnologia t. 96, 1966, nr 1–3, s. 81–88.
- DUNĂRE Nicolae: Portul popular din Tara Zărandului. Nadb. z Sargetia, Cluj 1966, t. 4, s. 227–271.
- DUNĂRE Nicolae: Rolul satelor specializate in mestesuguri in dezvoltarea legaturilor dintre tarile romanesti. Odb. z Apulum, Cluj 1967, t. 4, s. 20.
- FIEDLER Alfred, Helbig Jochen: Das Bauernhaus in Sachsen. Veröffentlichungen des Instituts für deutsche Volkskunde t. 43, Berlin 1967, s. 111.
- FINNISCHE Volkserzählungen herausgegeben von Lauri Simonsuuri und Pirkko-Liisa Rausmaa. Berlin 1968, s. 362.
- FLORESCU Florea Bobu, Stahl Paul, Petersen Paul: Arta populară din zonele Arges și Muscel. Studii et Etnografie și Arta Populara t. 4, București 1967, s. 277.
- FOLKLOR Shoptar. Gjëegjëza. Tirane 1968, s. 546.
- ISAKSSON Olov: Bystämna och bystadga. Organisationsformer i övre Novrlands kustbyar. Om samspelet mellan lokal tradition och central paverkan, Uppsala 1967, s. XXIII, 418.
- JIRLOW Ragnar, Whitaker Ian: The plough in Scotland. Nadb. z Scottish Studies, Edinburgh 1957, nr 1, s. 71–94.
- JONSSON B. R.: Svensk balladtradition. I Balladkällor och balladtyper. With a summary in English: The medieval popular ballad in Swedish tradition. Svenskt Visarkivs Handlingar t. 1, Stockholm 1967, s. XIX, 912.
- JUČAS M.: Lietuvos Metraščiai. Vilnius 1968, s. 185.
- JUOSTOS. Katalogas. Vilnius 1967, s. 124.
- KOKARE Elza: Divu tautu dzīves gudriba. Riga 1967, s. 294.
- KOTELNIKOVA L. A.: Italjanskoje krestjanstvo i gorod v XI–XIV vv. Po materialam Srednej i Severnoj Italii. Moskva 1967, s. 360.
- LIETUVIU liaudies architektura t. 2. Vilnius 1968, s. 381.
- LIETUVIU liaudies menas. Skulptura. Sostavil i podgotovil P. Galaune. Vilnius, t. 1, 1963, s. 452; t. 2, 1965, s. 466.
- LIETUVIU Tautosaka t. 5 Smulkioji tautosaka žaidimai ir šokiai. Vilnius 1968, s. 1179.
- MEYER Hansjörg: Das Halslösungsrätsel. Würzburg 1967, s. 255.
- MARTINEZ Santa-Olalla J.: Las murallas ciclopeas de Tarragona. Tarragona 1952, s. 5.
- MASTONITE Marija: Litovskaja narodnaja ženskaja odežda v XIX načale XX vekov. Avtoreferat. Vilnius 1967, s. 24.
- NJUNKENE-Tallat-Kjalpšajte G.: Domašneje tkačestvo i tkani v Litve v XIX–XX vv. Avtoreferat. Vilnius 1968, s. 18.
- PASOLINI Pier Paolo: Canzoniere Italiano. Antologia della poesia popolare. Guanda 1955, s. 454.
- REMACLE Louis: Les noms du porte-seaux en Belgique romane. Le terme liégeois *hârkê*. Collection d'Etudes publiée par le Musée de la Vie Wallonne t. 2, Liege 1968, s. 199.
- SAKO Zihni: Chansonnier des preux Albanais. Paris 1967, s. 141.
- SKRODJANIS S.: Litovskij kalendarno-obrjadovyj folklor. Avtoreferat. Vilnius 1968, s. 16.
- SLAVA M.: Latviešu tautas tērpi. Arheologija un Etnografija. Rakstu krajums t. 7, Riga 1966, s. 167, tabl. 38.
- TIPY sel'skogo žilišča v stranach zarubežnoj Evropy. Moskva 1968, s. 374.

VARGYAS Lajos: Researches into the mediaeval history of folk ballad. Budapest 1967, s. 303.

VYŠNIAUSKAITE A.: Lietuvių šeimos tradicijos. Vilnius 1967, s. 182.

WHITAKER Ian: Some traditional techniques in modern scottish farming. Nadb. z Scottish Studies, Edinburg 1957, t. 3, cz. 2, s. 163–187.

AFRYKA

BIOBAKU Saburi O.: The Egba and their Neighbours 1842–1872. Oxford 1965, s. 128.
BRIGAUD Felix: Le Senegal economique. Etudes Senegalaises nr. 9, Saint-Louis 1967, s. 141.

DROST Dietrich: Töpferei in Afrika. Technologie. Veröffentlichungen des Museums für Völkerkunde zu Leipzig t. 15, Berlin 1967, s. 289.

GIRARD J.: Dynamique de la société Ouobé. Loi des masques et coutume. Mémoires de l'Institut Fondamental d'Afrique Noire nr 78, Dakar 1967, s. 354.

HALLDÉN Erik: The Culture Policy of the Basel Mission in the Cameroons 1886–1905. Studia Ethnographica Upsaliensia t. 31, Lund 1968, s. 142.

HILBERTH Ellen et John: Contribution à l'Ethnographie des Gbaya. Studia Ethnographica Upsaliensia t. 29, Lund 1968, s. 124.

JACOBSON Anita: Marriage and Money. Studia Ethnographica Upsaliensia t. 28, Lund 1967, s. 172.

LANAN KARL: The Kongo IV, Studia Ethnographica Upsaliensia t. 16, Lund 1968, s. 198.

MEILLASSOUX Claude, Doucoure Lassana, Simagha D.: Legende de la dispersion des Kusa (Epopée Sonike). Initiations et Etudes Africaines t. 22, Dakar 1967, s. 133.

NOMADES et Nomadisme au Sahara. Paris 1963, s. 195.

OKAFOR-Omalu Dilim: A Nigerian Villager in Two Worlds. London 1965, s. 159.

WEITBRECHT Wolf: Kongo. Arzt unter heissem Himmel. Berlin 1964, s. 195.

WESTERMANN Diedrich: Die Ewe-Sprache in Togo. Eine praktische Einführung. Zweite Auflage. Berlin 1961, s. 95.

AZJA

ACHMETOVA M. M.: Pesnja i sovremennost. Alma-Ata 1968, s. 194.

DOSTAL Walter: Die Beduinen in Südarabien. Eine ethnologische Studie zur Entwicklung der Kamelhirtenkultur in Arabien. Wiener Beiträge zur Kulturgeschichte und Linguistik t. 16, Horn-Wien 1967, s. 199, il. 40.

GARDANOV V. K.: Obščestvennyj stroj adygskih narodov (XVII-pervaja polovina XIX v.). Moskva 1967, s. 328.

GUENTHER Herbert V.: The Life and Teaching of Naropa. Translated from the original Tibetan with a Philosophical Commentary based on the Oral Transmission. Oxford 1963, s. XVI, 292.

JUSUPOV I. I.: Kolchoznoje selo Masančin. Frunze 1967, s. 73.

KALOJEV B. A.: Osetiny. (Istoriko-etnografičeskoje issledovanie). Moskva 1967, s. 241.

KOLONTAJEV A. P.: Razloženie selskogo remesla i vznikovenije novych otraslej melkoj promyšlennosti v Indii. Moskva 1968, s. 108.

KOPYLOV A. N.: Kultura russkogo naselenija Sibiri v XVII–XVIII vv. Novosibirsk 1968, s. 166.

- KRJUKOV M. V.: *Formy socialnoj organizacii drevnich Kitajcev*. Moskva 1967, s. 199.
- KULTURA i byt kazachskogo kolchoznogo aula. Alma-Ata 1967, s. 302.
- MONGOLEI. Erläuterungen zu einer Ausstellung im Museum für Völkerkunde Leipzig. Zusammengestellt von Wolfgang König. Leipzig 1967, s. 95.
- MÜLLER Martin: *Landgang in Madras und Rangun*. Leipzig 1967, s. 201.
- OBŠČINA i socialnaja organizacija u narodov Vostočnoj i Jugo- vostočnoj Azii. Leningrad 1967, s. 196.
- ORBELI I. A.: *Izbrannyje trudy t. 1. Iz istorii, kultury i iskusstva Armenii X–XIII vv.* Moskva 1968, s. 586.
- PROBLEMY etnografii i etničeskoj istorii narodov vostočnoj i jugo- vostočnoj Azii. Moskva 1968, s. 280.
- SARYKULOVA G.: *Grafika Kazachstana*. Alma-Ata 1967, s. 166.
- SERGEEVA G. A.: *Arčincy*. Moskva 1967, s. 189.
- SHERLOCK Philip: *West Indies*. London 1966, s. 215.
- SMIRNOVA N. S.: *Kazachskaja narodnaja poezija*. Alma-Ata 1967, s. 132.
- STEIN Lothar: *Die Šammar-Gerba. Beduinen im Übergang vom Nomadismus zur Sesshaftigkeit*. Veröffentlichungen des Museums für Völkerkunde zu Leipzig t. 17, Berlin 1967, s. 167, il. 48.
- TADŽIKI Karategina i Darvaza. Vyp. 1, pod red. N. A. Kisljakova i A. K. Pisarčik. Dušanbe 1966, s. 376.
- TAKSAMI Č. M.: *Nivchi. (Sovremennoje chozjajstvo, kultura i byt)*. Leningrad 1967, s. 270.
- TATARY Srednego Povolžja i Priuralja. Moskva 1967, s. 536.
- VOSTROV V. V., Mukanov M. C.: *Rodoplemennoj sostav i rasselenie Kazachov (konec XIX — načalo XX v.)*. Alma-Ata 1968, s. 255.

AMERYKA

- BOWERS Alfred: *Hidatsa social and ceremonial organization*. Smithsonian Institution. Bureau of American Ethnology Bulletin 194. Washington 1965, s. XII, 528.
- BROWN Douglas Summers: *The Catawba Indians. The People of the River*. Columbia 1966, s. 400.
- GIFFORD E. W.: *Ethnographic notes on the Southwestern Pomo*. Anthropological Records t. 25, Berkeley 1967, s. 48.
- GOLDFRANK Esther S.: *The Artist of „Isleta Paintings” in Pueblo Society*. Smithsonian Contributions to Anthropology t. 5, Washington 1967, s. 227.
- HICKERSON Harold: *Land Tenure of the Rainy Lake Chippewa at the Beginning of the 19th Century*. Smithsonian Contributions to Anthropology, Washington 1967, t. 2, nr 4, s. IV, 41–63.
- HOWARD James H.: *The Ponca tribe*. Smithsonian Institution. Bureau of American Ethnology Bulletin 195, Washington 1965, s. XII, 191.
- JOHNSTON Harry: *Pioneers in Tropical America*. London 1914, s. XIV, 320.
- KILPATRICK Jack Frederick and Kilpatrick Anna Gritts: *Muskogean Charm Songs among the Oklahoma Cherokees*. Smithsonian Contributions to Anthropology, Washington 1967, t. 2, nr 3, s. 29–40.
- KOCH-GRÜNBERG Theodor: *Zwei Jahre bei den Indianern Nordwest-Brasiliens*. Stuttgart 1921, s. XII, 416.
- KULTURA i byt narodov Ameriki. Sbornik Muzeja Antropologii i Etnografii t. 24, Leningrad 1967, s. 306.

MOCHON Marion Johnson: Masks of the Northwest Coast. Edited by Robert Ritzenthaler and Lee A. Parsons. Introduction and Documentation by Samuel A. Barret. Milwaukee 1966, s. 102.

OSWALT Wendell H., Vanstone James W.: The ethnoarcheology of Crow Village, Alaska. Smithsonian Institution Bureau of American Ethnology Bulletin 199. Washington 1967, s. VIII, 136.

OWEN Roger C.: Marobavi: A Study of an Assimilated Group in Northern Sonora. Anthropological Papers of the University of Arizona nr 3, Tucson 1959, s. 53.

SEITZ Georg: People of the Rain-Forests. London 1963, s. 208.

SPECKMANN J. D.: Marriage and Kinship among the Indians in Surinam. Assen 1965, s. 302.

WAGNER Erika: The Prehistory and Ethnohistory of The Carache Area in Western Venezuela. New Haven 1967, s. 137, tabl. 20.

AUSTRALIA I OCEANIA

HAMMEL Eugene A.: A Factor Theory for Arunta Kinship Terminology. Anthropological Records t. 24, Berkeley 1966, s. 19.

KEYES Ian W.: New Zealand Artifacts from the United States „Transit of Venus Expedition 1874–1875. Smithsonian Contributions to Anthropology, Washington 1967, t. 2, nr 2, s. IV, 21–27.

LESSA William A.: Ulithi. A Micronesian Design for Living. New York 1966, s. 118.

PUČKOV P. J.: Formirovanie naselenija Melanezii. Moskva 1968, s. 225.

PUČKOV P. J.: Naselenie Okeanii. Etnografičeskij obzor. Moskva 1967, s. 256.

SCHUSTER Meinhard: Vorläufiger Bericht über die Sepik-Expedition 1965–1967 des Museums für Völkerkunde zu Basel. Nadb. z Verhandlungen der Naturforschenden Gesellschaft in Basel, Basel 1967, t. 78, s. 268–282, Tafel 4.

TREIDE Barbara: Wildpflanzen in der Ernährung der Grundbevölkerung Melanesiens. Veröffentlichungen des Museums für Völkerkunde zu Leipzig t. 16, Berlin 1967, s. 267.

I N N E

LIENHARDT Godfrey: Social Anthropology. Second Edition. New York 1966, s. 177.

RAZLOŽENIE rodovogo stroja i formirovanie klassovogo obščestva. Moskva 1968, s. 354.

SCHWARZBAUM Haim: Studies in jewish and world folklore. Berlin 1968, s. 603.